

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ

Ο πατέρας πρέπει να παρακολουθούσε από κοντά τη συμπεριφορά μου και συχνά μέπαιρνε, πισωκάπουλα στον Ντορή, όταν πήγαινε στους Γαργαλιάνους για τις δουλειές του. Εκεί, έδενε τον Ντορή σ' ένα στύλο κοντά στο αλμπάνικο (πεταλωτήριο), και έφευγε για τις δουλειές του. Εγώ, ως ότου γυρίσει, περιφερόμουνα στις γειτονιές χωρίς σκοπό και νόημα, μέχρι να επιστρέψουμε στο χωριό. Σε κάποια φάση, κανόνισε να δουλέψω σ' ένα εμπορικό κατάστημα στους Γαργαλιάνους, σαν υπάλληλος. Το κατάστημα αυτό ανήκε σε τρεις Πυργιώτες. Ο ένας, ο Διευθυντής, λεγόταν Γαλανόπουλος, ο άλλος ήταν ξάδερφος της μητέρας, ο Νίκος Αυρηλιώνης, του τρίτου το όνομα δεν το θυμάμαι. Στο μαγαζί αυτό, εργάστηκα τρεις μήνες περίπου.

Αφού τις πρώτες δυο-τρεις βραδιές έμεινα στού Γιώργη του αδελφού μου, ο μπάρμπα Νίκος κανόνισε να μείνω σε μία συγγενική οικογένεια, τελείως άγνωστη σε μένα. Μου ράψανε κι ένα ωραίο κοστουμάκι με κοντά παντελόνια κι έπιασα δουλειά, η οποία περιλάμβανε το καθημερινό καθάρισμα και ξεσκόνισμα του μαγαζιού, καθώς και το τρέξιμο για διάφορα προσωπικά ...θελήματα των αφεντικών. Επίσης, μ' έμαθαν να ξανατυλίγω τα τόπια τω υφασμάτων, που άφηναν χύμα στους πάγκους μετά την επίσκεψη των πελατών. Όταν οι πελάτες ήταν γυναίκες, η προθυμία τους στην εξυπηρέτηση ήταν αυξημένη. Για μια πελάτισσα μπορούσαν να κατεβάσουν δεκάδες τόπια. Μια ονομασία υφάσματος που ακόμη θυμάμαι, είναι το «σατέν λιμπερτί».

Σε μερικές μέρες με προβίβασαν. Μου αποκάλυψαν τον απόρρητο κωδικό, ο οποίος έδειχνε την τιμή του κάθε υφάσματος, στην ετικέτα που ήταν κρεμασμένη στο κάθε τόπι. Η εντύπωσή μου ήταν ότι κρατούσαν μυστική την τιμή, για να μπορούν να την διαπραγματεύονται όπως νόμιζαν, ανάλογα με το ενδιαφέρον του κάθε πελάτη. Ο κωδικός λοιπόν, ήταν η λέξη «σκοντάριζε», κάθε γράμμα της οποίας σήμαινε και έναν αριθμό από το ένα μέχρι το εννέα και το μηδέν ήταν το ε.

Η απασχόλησή μου στο κατάστημα ήταν χωρίς ενδιαφέρον. Μία απασχόληση που δεν είχε καμία σχέση με μένα. Παρόλο που ο πατέρας μου ασκούσε το επάγγελμα και του εμπόρου, με κρασιά, σταφίδες κλπ, σε μένα δεν δημιουργήθηκε ποτέ κανένα ενδιαφέρον για αυτού του είδους την δραστηριότητα. Πρέπει να τόχει ο χαρακτήρας σου. Κάποτε που είχα μείνει μόνος στο σπίτι με τη μητέρα, την Κούλα και τον Τάκη, αποφάσισα να πάω στην Πύλο για να πουλήσω σταφύλια σουλτανίνας. Είχαμε ανάγκη από λεφτά. Ήταν κατά το τέλος Σεπτεμβρίου. Φορτώνω τον Ντορή με δύο κοφίνια από τη σουλτανίνα που είχαμε στην Χαλικούρα και παίρνω το δρόμο για την Πύλο, όπου έφτασα σε περίπου δυο ώρες. Έστησα την πραμάτεια μου σ' ένα πεζοδρόμιο στη πλατεία της Πύλου, με τα πανύψηλα πλατάνια και περίμενα τους πελάτες. Περίμενα, βουβός χωρίς μιλιά. Ούτε *«Περάστε κύριοι να δοκιμάσετε την εκλεκτή*

σουλτανίνα από το Αμπελόφυτο». Τίποτα. Ντρεπόμουνα να διαλαλήσω το προϊόν. Τελικά τα έδωσα σχεδόν τζάμπα, για να μη γυρίσω φορτωμένος πάλι στο χωριό. Και ήταν σταφύλι εξαιρετικής ποιότητας. «Κεχριμπάρι», όπως το είχε ονοματίσει ο Κώστας ο αδελφός μου.

Όμως ο φίλος μου ο Τάκης, από μικρός είχε δείξει πόσο τον ενδιέφερε το εμπόριο. Ο μπάρμπα - Νίκος ο πατέρας του, είχε βάλει ένα βαρέλι με δροσερό νερό κάτω από την ξυλοκερατιά, στο χτήμα τους στην Τουρλίδα, δίπλα στο δρόμο, έτοιμο με την κάνουλα κι ένα ποτήρι, για να δροσίζονται οι περαστικοί. Και ήταν πολλοί οι διψασμένοι που περνούσαν από την Τουρλίδα το καλοκαίρι. Άλλοι ερχόντουσαν από την Καλντάμω, άλλοι από τη Χαλικούρα και άλλοι από τα άλλα χτήματα στα νότια του Αμπελόφυτου. Ο Τάκης λοιπόν, λει στον πατέρα του: «*Να βάλουμε ένα κουτί με λουκούμια δίπλα στο βαρέλι και ένα δισκάκι, να ρίχνουν μια δραχμή για το καθένα. Έτσι οι περαστικοί θα πίνουν το νερό και θα φχαριστιούνται για το κέρασμα και το ξεδίψασμά τους*». «*Τι λες ρε Τάκη*», του λει ο μπάρμπα-Νίκος. «*Σε μια ώρα δεν θα βρεις ούτε λουκούμια ούτε δεκάρα στο δισκάκι*». «*Θα κρυφτώ πάνω στην ξυλοκερατιά*», του λει ο Τάκης «*και θα βλέπω ποιος πληρώνει και ποιος δεν πληρώνει*». Βέβαια, η παιδική αφέλεια του Τάκη δεν άργησε να εξοστρακιστεί και το εμπορικό δαιμόνιο να κυριαρχήσει.

Δεν πέρασαν παρά τρεις μήνες στο εμπορικό κατάστημα και το αποφάσισα. Έφυγα μια Κυριακή χωρίς προειδοποίηση. Δεν θυμάμαι αν είχα καμία βαλίτσα, ή σάκο με τα πράγματά μου. Πήρα το δρόμο της Μουζούστας για να κόψω δρόμο προς το χωριό, αποφεύγοντας το πέρασμα από τη Φλόκα και τον Πύργο. Άλλωστε, την Φλόκα είχα πρόσθετο λόγο να την αποφύγω, γιατί όταν πριν από καιρό περνούσαμε από εκεί με τον Πάνο τον Μυλωνά, του Λύκου, έγινε το εξής επεισόδιο: Περνούσαμε τη Φλόκα, με τα πόδια φυσικά, όταν κοντά στην στροφή, στην έξοδο προς τον Πύργο, είδαμε να έρχεται προς εμάς μια κοπελίτσα. «*Θα την πειράξω*», μου λει ο Πάνος. Εγώ σήκωσα τους ώμους αδιάφορα. Όταν η κοπέλα έφτασε δίπλα μας, ο Πάνος της λει: «*Στέκεσαι;*» Εγώ δεν περίμενα ένα τόσο ... αβρό και ...έξυπνο πείραγμα και η πρώτη μου αντίδραση ήταν να το βάλω στα πόδια. Γύρισα να ιδώ προς τα πίσω μόνον όταν ήδη είχα φτάσει έξω από τον Πύργο, στον Αη -Δημήτρη. Ο Πάνος ακολουθούσε κι αυτός με το πάσο του. «*Γιατί έφυγες*», μου λει, «*η κοπελιά τα ήθελε, αλλά πού ξέρεις εσύ από γυναίκες*».

Τον Πάνο τον έχασα σχεδόν από τότε. Έμαθα όμως ότι κατετάγη εθελοντής στο Στρατό και πήγε στην Κορέα. Αποστρατεύτηκε, αφού παρασημοφορήθηκε για τους ηρωισμούς του. Όσο για τους ιδιοκτήτες του καταστήματος, μόνον ο μπάρμπα-Νίκος ο Αυρηλιώνης συνέχισε και μετά τον πόλεμο, ανοίγοντας ένα εμπορικό κατάστημα εκεί κοντά στο παλιό, στους Γαργαλιάνους, ενώ ο άλλος ο πιο νέος της εταιρίας, κατέφυγε στην Αμερική. Ο Γενικός Διευθυντής της εταιρίας όμως, ο πιο μεγάλος στην ηλικία, είχε ένα πολύ τραγικό τέλος. Βρέθηκε το πτώμα του μαζί με άλλα 16 άτομα, στον κάμπο,

κοντά στο κτήμα του μπάρμπα-Πούλου. Τους είχαν συλλάβει οι αντάρτες του Άρη Βελουχιώτη, όταν μπήκαν στους Γαργαλιάνους.

Γυρίζοντας στο χωριό λοιπόν, μετά από τη θητεία μου στο εμπορικό κατάστημα, η ζωή συνεχίστηκε το ίδιο χωρίς ενδιαφέρον. Εκείνη την περίοδο είχε στρατευτεί και ο Λουδοβίκος και στο σπίτι είχαμε μείνει οι πιο μικροί, μαζί με την Κούλα και τη μητέρα. Ο Χρήστος σπούδαζε στην Αθήνα. Από τον Λουδοβίκο μαθαίναμε ότι στα 1500 μέτρα είχε αναδειχτεί ο ταχύτερος στο 9^ο Σύνταγμα της Καλαμάτας και στη συνέχεια ήρθε πρώτος στους Παν-Πελοποννησιακούς Στρατιωτικούς αγώνες. Το μάθαμε κι εμείς και πανηγυρίζαμε με τα κατορθώματά του. Τάκουγε κι η μάνα μας και σε μια στιγμή ρώτησε: «*Μα του δίνουνε λεφτά που πηλαλάει;*». «*Όχι μητέρα, το κάνει για τη δόξα*», της είπαμε. Πάντως δεν την ικανοποίησε η ...σκέτη δόξα.

Στον Πύργο, είχε επιστρέψει από την Αμερική ένας μακρινός συγγενής μας, κι έβαλε μπροστά να κατασκευάσει ένα εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος. Σε όλα τα χωριά μας που ήταν χωρίς ηλεκτρισμό, ο βραδινός φωτισμός γινόταν με λάμπες πετρελαίου ή με σκέτα λυχνάρια. Βέβαια οι κωμοπόλεις, όπως η Χώρα και οι Γαργαλιάνοι, είχαν ηλεκτρισμό. Θυμάμαι πως εμείς στα μικρά χωριά, με αυτά τα φωτιστικά μέσα, λάμπες και λυχνάρια, διαβάζαμε τα μαθήματά μας, τα βράδια όταν σουρούπωνε. Στον Πύργο λοιπόν, σε πολλά σπίτια είχανε βάλει ηλεκτρισμό και επίσης η Κοινότητα, είχε βάλει φώτα στους δρόμους και στα πιο κεντρικά σημεία του χωριού.

Τότε για μένα άναψε κάποιο αμυδρό λαμπάκι μέσα μου. Ίσως ο ηλεκτρισμός να ήταν κάτι με το οποίο θα ήθελα ν' ασχοληθώ. Ζήτησα λοιπόν από τους δικούς μου να με στείλουν στον Πύργο, να πηγαίνω στο εργοστάσιο για να μάθω κάτι. Και πράγματι, έτσι κι έγινε. Το θέμα κανονίστηκε με τον Μπάμπη Καραμπότσο, που ήταν ο Μηχανικός. Ήταν μια εγκατάσταση με βενζινομηχανή, Lister, αν θυμάμαι καλά, και μια γεννήτρια συνεχούς ρεύματος. Η μηχανή ξεκίναγε το βράδυ όταν άρχιζε να σουρουπώνει και έσβηνε κατά τις δώδεκα τα μεσάνυχτα. Εγώ, μετά τις δουλειές στα κτήματα, έπαιρνα τα πόδια μου κι ανέβαινα στον Πύργο. Ο Μπάμπης με δίδαξε μερικά πράγματα, καθώς επίσης και τι έπρεπε να κάνω σε περίπτωση ανωμαλίας, κι έφευγε για την πρέφα του στο καφενείο. Εγώ χάζευα τις μηχανές και προσπαθούσα να καταλάβω ακόμα περισσότερα πράγματα από εκείνα που μου δίδασκε ο Μπάμπης. Από το σουρούπωμα μέχρι τα μεσάνυχτα, την έβγαζα μέσα στο θόρυβο της μηχανής αλλά είχα και επίγνωση ότι δεν αποκόμιζα τίποτα το ουσιαστικό. Εν τούτοις το πείσμα μου ήταν τέτοιο που συνέχιζα.

Κάθε βράδυ ανέβαινα στον Πύργο με τα πόδια, τρία χιλιόμετρα απόσταση, και κατά τα μεσάνυχτα επέστρεφα στο χωριό. Μου είχε κολλήσει και η δόξα (ή λόξα) του δρόμου ταχύτητας από το Λουδοβίκο, και την επιστροφή μου από τον Πύργο την έκανα τρέχοντας. Μια μέρα που ο Λουδοβίκος είχε έρθει στο χωριό με άδεια από την Ανακτορική Φρουρά όπου υπηρετούσε τότε, είχε βγει νυχτερινό περίπατο στο δρόμο προς τον Πύργο, κοντά στού Τσαλιμάκου, με τον ξάδερφό μας τον Θόδωρο Κυριακόπουλο. Σε μια

στιγμή άκουσαν ένα ρυθμικό θόρυβο απ, καπ, καπ, νάρχεται από τη μεριά του Πύργου. Ο θόρυβος σιγά - σιγά ακουγόταν πιο δυνατός, ώσπου πλησίαζε πιο κοντά μέσα στη νύχτα. Χώθηκαν κι οι δυο δίπλα-δίπλα, μέσα στη γράνα του δρόμου, κρύφτηκαν και περίμεναν. Μια σιλουέτα πλησίαζε, πλησίαζε, ώσπου ν' άτος ο Τάσος που γύριζε από τον Πύργο.

Σ' αυτό το δρόμο, χρόνια πριν από το παραπάνω περιστατικό, ένα άλλο περιστατικό συνέβη, που διηγούνται οι παλαιότεροι. Ο μπάρμπα - Αναστάσης ο Ψυχογιός είχε πάει νωρίς το πρωί στον Πύργο την κατσικά του για μαρκάλισμα στον τράγο. (Για όσους δεν έτυχε να ξανακούσουν αυτή τη λέξη, τους εξηγώ ότι έχει σχέση με τη λειτουργία αναπαραγωγής των αιγοπροβάτων). Κατά το απόγευμα ο μπάρμπα - Αναστάσης ζήτησε από τον Αντρέα, το γιο του, να πάει στον Πύργο, για να φέρει πίσω την κατσικά. Ο Αντρέας όμως δεν ήθελε, προσποιούνταν ότι πονούσε το πόδι του. Έτσι ο μπάρμπα - Αναστάσης αναγκάστηκε να ξανάπαι ο ίδιος στον Πύργο. Οι ώρες περνούσαν, άρχιζε να σκοτεινιάζει κι ο μπάρμπα - Αναστάσης δεν φαινόταν. Ίσως η καθυστέρηση να οφειλόταν σε ...μειωμένη απόδοση του τράγου, πάντως η κυρά - Αναστάσινα, η μάνα του Αντρέα, ανησύχησε και λει στον Αντρέα: *«Σύρε παιδί μου να δεις τι έγινε ο πατέρας σου, είναι τόσες ώρες που λείπει»*. Ο Αντρέας, νοιώθοντας και λίγο τύψεις που είχε αφήσει τον πατέρα του να πάει στον Πύργο, πήρε σιγά - σιγά την ανηφόρα για τον Πύργο. Είχε ήδη αρχίσει να σκοτεινιάζει αρκετά όταν εκεί πιο πάνω από του Τσαλιμάκου, άκουσε νάρχεται κάποιος που εκτός από το βάδισμα του, άκουγε και την κατσικά να βελάζει από τις οργισμένες ραβδιές του. Δεν υπήρχε αμφιβολία, ήταν ο πατέρας του. Ο Αντρέας έπιασε την άκρη του δρόμου και περίμενε. Όταν ο μπάρμπα - Αναστάσης πλησίασε, χωρίς να αναγνωρίσει τον γιο του, λει *«καλησπέρα»*. *«Καλησπέρα πατέρα»*, απαντά ο Αντρέας. *«Του σου παλιοκερατά, έχασα την καλησπέρα μου»*, φωνάζει ο μπάρμπα - Αναστάσης, και τον κυνηγάει να τον πιάσει. Κράταγε όμως την κατσικά και δεν μπόρεσε να τον φτάσει.

Σε κάποια εφημερίδα της εποχής, πριν από τον πόλεμο, έπεσε το μάτι μου σε μια διαφήμιση για μια σχολή ζωγραφικής. Ήταν η ABC. Παρέδιδε μαθήματα ζωγραφικής δια αλληλογραφίας. Δεν έχασα καιρό, τους γράφω και είχα σύντομα απάντηση με λεπτομέρειες του προγράμματος και τα δίδακτρα. Θυμάμαι ότι όλο το ποσό των διδάκτρων πληρώθηκε αμέσως, με την εγγραφή, από τον πατέρα μου, και η σχολή άρχισε να στέλνει τα τεύχη.

Δεν θυμάμαι σχεδόν τίποτα από το σύστημα εκπαίδευσης εκτός από μερικές ασκήσεις που μου έβαζαν, όπως: Σχεδιάστε ένα γυάλινο αντικείμενο, ένα πρόσωπο «αν φας», ζωγραφίστε ένα δένδρο και διάφορα άλλα. Απ' ό, τι θυμάμαι, η πρόοδος εξαρτιόταν κυρίως από σένα, από τη δεξιότητά σου την οποία έπρεπε να αναπτύξεις και να βελτιώσεις. Η σχολή σου έδινε σχετικές οδηγίες, καθώς και εργασίες που είχαν εκτελεστεί από άλλους μαθητές. Η σχολή ελάμβανε τα έργα σου κι έστελνε την κριτική του καθηγητή με τις απαραίτητες

συστάσεις. Εκείνο που θυμάμαι πως κατάφερα κάπως καλά, ήταν το προφίλ του ξαδέρφου μου του Νιόνιου Κυριακόπουλου, του κουρέα. Δεν μπόρεσα να ολοκληρώσω την εκπαίδευση, γιατί μας βρήκε ο πόλεμος. Θυμάμαι ότι, όταν τελείωσε ο πόλεμος και η κατοχή, ζήτησα από τη σχολή να συνεχίσω τα μαθήματα, εκεί που είχα μείνει, αφού είχα πληρώσει όλα τα δίδακτρα από την αρχή. Όμως, το αίτημά μου απορρίφθηκε. Έτσι, συνέχισα να ασχολούμαι με τη ζωγραφική και κυρίως με το σκιστάρισμα, μόνος μου. Αργότερα, έπιασα φιλίες με τον πολύ μεγαλύτερό μου τον Δημήτρη Αντωνόπουλο, που ήταν ένας πολύ καλός, αυτοδίδακτος ζωγράφος στο χωριό μας. Κοντά του έμαθα μερικά πράγματα που το μόνο που μου τα θυμίζει είναι ένα έργο μου που ολοκλήρωσα με τη βοήθειά του. Είναι το γυρτό κεφάλι του Εσταυρωμένου, που κρέμεται πάνω από την πόρτα του γραφείου μου, στο σπίτι.

Κάποια μέρα, μετά την απελευθέρωση, διάβασα μια αγγελία σε εφημερίδα, ότι η σχολή Ραδιοτεχνίας ΠΑΛΜΕΡ παρέδιδε μαθήματα δι' αλληλογραφίας. Και σ' αυτή την περίπτωση ζήτησα αμέσως πληροφορίες για την εκπαίδευση και τα δίδακτρα. Η σχολή αναλάμβανε την ειδίκευση των μαθητών ως ραδιοτεχνιτών. Η εγγραφή έγινε χωρίς καθυστέρηση και άρχισα να μελετώ τα τεύχη και να στέλνω τις απαντήσεις. Εκείνο που δεν μπορώ να θυμηθώ είναι οι λεπτομέρειες της ανεύρεσης των χρημάτων γι' αυτές τις σπουδές. Ωστόσο δεν θυμάμαι τον πατέρα μου να δυσανασχέτησε ποτέ, γι' αυτά τα έξοδα που του προκαλούσα με αυτές τις «δι' αλληλογραφίας» φοιτήσεις μου. Επίσης, δεν θυμάμαι πόσο εύκολα ή πόσο δύσκολα τα κατάφερνε να βρει τα χρήματα για να πληρωθούν τα δίδακτρα στις δυο παραπάνω περιπτώσεις, της ABC και της ΠΑΛΜΕΡ. Τώρα δεν δίνω άλλη εξήγηση παρά στην καλή του διάθεση να μου απαλύνει τον πόνο, που έμεινα στο χωριό.

Η ειδίκευση ξεκίνησε με την εκμάθηση των γενικών αρχών του ηλεκτρισμού, τα ηλεκτρικά πεδία, το συνεχές ρεύμα, τα μαγνητικά πεδία, τον ηλεκτρομαγνητισμό, τα εναλλασσόμενα ρεύματα κλπ, κλπ. Στο κεφάλαιο του ηλεκτρομαγνητισμού, εξηγούσαν τη θεωρία και έδιναν γενικές πληροφορίες από τι αποτελείτο ο ηλεκτρομαγνήτης. Βέβαια, οι λεπτομέρειες, δεν ήταν τόσες ώστε να μπορεί κανείς να τον κατασκευάσει κι ολας. Όμως, εγώ ήμουν πολύ περιεργός να δω πώς ο ηλεκτρισμός δημιουργεί μαγνητισμό και έλκει μεταλλικά αντικείμενα κι έτσι μάζεψα ο,τι υλικά μπορούσα και βάλθηκα να κατασκευάσω ένα πηνίο. Σαν πυρήνα χρησιμοποίησα ένα κομματάκι σίδηρο και για περιέλιξη σύρμα χαλκού με μόνωση εμαγέ, αγνώστου διατομής, που βρήκα κάπου πεταμένο. Θα ήταν μερικά δέκατα του χιλιοστού. Σαν μόνωση μεταξύ των σπειρών, χρησιμοποίησα χαρτόνι. Με άλλα λόγια, ευτελή υλικά και ελλιπής γνώση αφού δεν υπήρχε ο σωστός υπολογισμός των αμπεροστροφών που χρειαζόταν. Εκεί έφτανε η θεωρία, μετά τα πρώτα μαθήματα.

Όταν κατασκεύασα τον ηλεκτρομαγνήτη, ήθελα να τον δοκιμάσω αλλά πώς και πού; Στο χωριό δεν είχαμε ηλεκτρισμό. Ο Γιώργης ο Μυλωνάς, ο Μυλωνοφωτάκος, όπως τον έλεγαν στο χωριό, ο πατέρας του Φώτη, είχε κατασκευάσει ένα ηλεκτροκίνητο λιοτριβειό

δίπλα στην Κάτω Βρύση. Σκέφτηκα ότι εκεί θα εύρισκα ρεύμα για να συνδέσω τον ηλεκτρομαγνήτη. Η εγκατάσταση του εργοστασίου αποτελούνταν από μία πετρελαιομηχανή, η οποία κινούσε τα λιθάρια που άλεθαν τις ελιές δια μέσου των κατάλληλων τροχαλιών και ιμάντων που υπήρχαν. Επίσης, μία άλλη τροχαλία, κινούσε τη γεννήτρια παραγωγής συνεχούς ηλεκτρικού ρεύματος, που δια μέσου ενός πίνακα διανομής, τροφοδοτούσε τα φώτα στο εργοστάσιο. (Αυτή ήταν μια ενδιάμεση τεχνολογία, μεταξύ εκείνης που κινούσαν τα λιθάρια με τα άλογα και της πιο μοντέρνας που επισκεφθήκαμε με τον Τάκη στο χωριό. Περίμενα λοιπόν, το φθινόπωρο που ανοίγουν τα λιοτριβεία για να ιδώ τι θα μπορούσα να κάμω. Πράγματι, άνοιξε το λιοτριβείο του ο Γιώργης Μυλωνάς κι άρχισα να πηγαίνω για να ιδώ πώς θα μπορούσα να πραγματοποιήσω τη σύνδεση του ηλεκτρομαγνήτη στο ρεύμα, χωρίς βέβαια να κινήσω υποψίες στο προσωπικό. Μέσα στο θόρυβο της μηχανής, κάπου εκεί στον ηλεκτρικό πίνακα, είδα δύο ακροδέκτες γυμνούς, όπου θα μπορούσα να συνδέσω το πηνίο. Έτριψα τα χέρια με ικανοποίηση και περίμενα την κατάλληλη στιγμή, που δεν θα υπήρχε κανείς να με βλέπει. Προχώρησα στην σύνδεση.

Το τι έγινε ήταν απερίγραπτο και τελείως απροσδόκητο. Μούφυγε ο ...ηλεκτρομαγνήτης από τα χέρια. Η γεννήτρια μούγκρισε, οι ιμάντες πετάχτηκαν, τα φώτα έσβησαν και τα λιθάρια σταμάτησαν. Εγώ πετάχτηκα παράμερα και έκανα τον απορημένο για το γεγονός και τελείως τον ανίδεο, για τους λόγους που προκάλεσαν τη βλάβη. Όρμησαν οι διάφοροι τεχνικοί και εργάτες να δουν τι συνέβη, χωρίς να μπορούν να εξηγήσουν το λόγο αυτού του συμβάντος. Εν πάση περιπτώσει, άρχισαν να επιμελούνται την επαναφορά της λειτουργίας του εργοστασίου, ...την έκανα με αργά και αδιάφορα βηματάκια στην αρχή, ως ότου βγήκα από το εργοστάσιο και τόβαλα κανονικά στα πόδια. Αυτό το γεγονός δεν το έμαθε ποτέ κανείς, ούτε κι ο Φώτης Μυλωνάς, που έκανα παρέα και ήταν ο γιος του ιδιοκτήτη του λιοτριβείου. Όπως καταλάβατε, η αιτία του κακού ήταν ότι το κατασκευάσμα μου προκάλεσε βραχυκύκλωμα στη γεννήτρια γιατί παρουσίαζε πολύ μικρή αντίσταση.

Τα μαθήματα όμως στη σχολή συνεχίστηκαν με την ίδια θέρμη, παρά το ατύχημα του λιοτριβείου. Είχα φτάσει σε πολύ καλό σημείο, όταν σκέφθηκα να ρωτήσω τη σχολή, αν θα μπορούσα να την επισκεφθώ και να γνωρίσω τους καθηγητές. Η απάντηση ήταν θετική και άρχισα να προγραμματίζω το ταξίδι μου στην Αθήνα. Είχα βλέψεις σαν αποκούμπι τον αδελφό μου τον Χρήστο, που έμενε στον Πειραιά από μικρό παιδί. Κι έτσι μια ωραία ημέρα, με το ταξί του Κονδυλόπουλου, έφυγα για Κυπαρισσία και από εκεί, με ωτομοτρίς για Αθήνα. Η διαδρομή ήταν: Κυπαρισσία - Πάτρα - Αθήνα - Πειραιά, από την οποία δεν θυμάμαι τίποτα, παρά μόνον την εντύπωση που μου προκάλεσε το βραδινό αντίκρισμα της Αθήνας, πλημμυρισμένης στα φώτα.

Για την επίσκεψή μου στην ΠΑΛΜΕΡ, σ' ένα υπόγειο της οδού Καραγεώργη Σερβίας, διέθεσα τρεις ημέρες, μετά από τις οποίες γύρισα στο Αμπελόφυτο. Η γνωριμία μου ήταν ενδιαφέρουσα, αλλά όχι συνταρακτική αφού περιορίστηκε μόνον σε μικρο-συζητήσεις για τα μελλοντικά μαθήματα με έναν από τους καθηγητές. Η φοίτησή μου

στην ΠΑΛΜΕΡ ολοκληρώθηκε αργότερα, με διαρκή παρουσία στη σχολή, όταν υπηρετούσα ως εκπαιδευτής στην Σχολή Διαβιβάσεων στο Χαϊδάρι. Ο καθηγητής μου ήταν ο κ. Ρωσσόπουλος. Το απολυτήριο το πήρα με άριστα 20.

Μια άλλη φοίτησή μου με μαθήματα δι' αλληλογραφίας, ήταν την δεκαετία του 1960, που εργαζόμουνα στην Λιβύη, στο Ραδιοφωνικό Σταθμό της Τρίπολης. Αποφάσισα να εγγραφώ σ' ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης δι' αλληλογραφίας, στην Αμερική. Επρόκειτο για την τηλεόραση, για την οποία πραγματικά αισθανόμουνα ότι είχα ανάγκη από συστηματική μελέτη. Μ' αυτό το πρόγραμμα θα κάλυπτα δύο ανάγκες, πρώτα τα μαθήματα σχετικά με την τηλεόραση και ύστερα θα τελειοποιούσα τα «τεχνικά» αγγλικά μου. Το πρόγραμμα ονομαζόταν: Home Study Television Servicing Course της RCA Institutes. Ζήτησα λεπτομέρειες και χωρίς καθυστέρηση, έστειλα τα δίδακτρα και άρχισαν να φθάνουν τα πρώτα τεύχη. Θυμάμαι, στις βραδινές βάρδιες, στα στούντιο της Τρίπολης, όταν το πρόγραμμα το εκτελούσαν πλέον οι Λίβυοι, και η δική μου δουλειά περιοριζόταν στην συντήρηση των μηχανημάτων και την εκπαίδευση του προσωπικού, έπεφτα με τα μούτρα στο εργαστήριο και διάβαζα τα θέματα για να στείλω τις απαντήσεις στις αμέτρητες ερωτήσεις. Το πρόγραμμα περιείχε την απαραίτητη θεωρία αλλά έδινε έμφαση στην πρακτική εφαρμογή των διδασκομένων. Το πρόγραμμα της RCA αποτελούνταν από δέκα μονάδες, με σύνολο 43 μαθημάτων. Στο τέλος μου έστειλαν και ένα συμπληρωματικό (Supplement I). Τελικά, αποφοίτησα με επίδοση 94%.